

Justitiedepartementet

Rosenbad 4

111 52 Stockholm

YTTRANDE

Utkast till lagrådsremiss: Uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå

Undertecknade, med anknytning till uppropet *Stoppa utvisningarna av afghanska ungdomar!*¹ med drygt 6000 undertecknare, vill härmed meddela våra synpunkter på utkastet till lagrådsremiss.

Vi uppskattar att regering och riksdag insett att den nya tillfälliga asyllagstiftningen på många sätt är kontraproduktiv. Vi uppfattar det nya förslaget som en vilja att komma till rätta med några av lagens nackdelar. Dock finns andra faktorer som medför att denna lag får ytterst begränsade effekter.

Våra åsikter sammanfattas i dessa punkter:

- Lagen bör gälla retroaktivt för alla som accepterats som barn vid ansökningstillfället;
- Skolgången måste underlättas;
- Hänsyn till individens förutsättningar måste tas;
- Familjen ska få samma uppehållstillstånd;
- Åldersbedömningarna måste kvalitetssäkras och bli likvärdiga;
- Bedömningar av asylskäl måste kvalitetssäkras och bli likvärdiga;
- Rätt till tionde skolår bör införas;
- Rätt till högre studier bör införas;
- De tillfälliga uppehållstillstånden måste omprövas;
- Lagen måste förenklas och bli entydig;
- Sverige bör verka för humana asylregler inom EU.

¹ http://www.skrivunder.com/stoppa_utvisningarna_av_afghanska_ungdomar

Lagen bör gälla retroaktivt

Lagen föreslås träda i kraft 1 juni 2017. De flesta av de ensamkommande barn som kom under hösten 2015 har då antingen fyllt 18 år eller av Migrationsverket fått sin ålder uppskriven till minst 18 år. I och med det har de oftast också fått ett utvisningsbeslut.

Krav: Lagen skall gälla alla dem som sökt asyl som ensamkommande barn och accepterats som sådana vid ansökningstillfället, oavsett när barnet fyller eller anses ha fyllt 18 år, oavsett om de är här ensamma eller med sin familj och oavsett när ansökan lämnades in.

Underlätta fullföljande av skolgången

Att med kort varsel, i samband med att få ålder 18 år, "slängas ut" ur sitt familjehem eller HVB för att flyttas till ett asylboende med vuxna någonstans i landet, och där hoppas att någon skola tar emot, kan sabotera studierna för en tonåring. De investeringar som redan gjorts i tonåringen är bortkastade.

Krav: Låt den kommun där barnet har etablerat sig ha kvar ansvaret för den "unga vuxna" upp till 21 års ålder, med rimlig ekonomisk ersättning från staten. Stöd från vuxna (gode män, kontaktpersoner, familjehem mm.) under denna period är en förutsättning.

Ta hänsyn till ungdomarnas förutsättningar

Enligt förslaget ska resultatet av skolgången vara utslagsgivande för fortsatt uppehållstillstånd. Det är dock viktigt att se att olika ungdomar har olika förutsättningar som också förändras över tid, t.ex. av naturlig mognadsutveckling eller av ökad trygghet.

Många av ungdomarna kommer att ha svårt att tillgodogöra sig teoretiska studier fullt ut. Deras framtid, såväl i Sverige som i Afghanistan, Iran eller Pakistan, är hantverksarbeten som inte kräver avancerad och dyrbar utrustning. Skomakare, skraddare, snickare, rörmokare, bilreparatör, trädgårdsarbetare, smed är exempel på yrken som behövs.

Krav: En sammanvägd bedömning av den unges prestationer och behov ska krävas innan beslut om avslutande av uppehållstillstånd tas. Lärlingsutbildningar i hantverksarbeten måste möjliggöras.

Familjen viktig

Att flyktingar får vara samman med sin familj är mycket betydelsefullt för integrationen och den psykiska hälsan. Vi är många som anser att rätten till familjeåterförening måste återinföras. Att skicka ut övrig familj medan en tonåring får stanna för att gå i gymnasium försämrar vederbörandes chanser att nå goda skolresultat.

Krav: Om en familjemedlem har rätt till förlängt uppehållstillstånd pga. gymnasiestudier ska övriga familjemedlemmar få samma förlängning.

Åldersbedömningarna måste kvalitetssäkras

Den asylsökandes ålder utgör grunden för vilka åtgärder den asylsökande har rätt till. Det är därför utomordentligt viktigt att åldersbedömningen är så nära sanningen som möjligt. De barn som gjorts vuxna i förtid kommer inte att kunna utnyttja de kommande möjligheterna att fullgöra sin gymnasieutbildning.

Enligt uppgift ska Migrationsverkets handläggare endast avgöra huruvida en asylsökande ungdom är under eller 18 år. Åldersbedömningen tycks göras utifrån handläggarens subjektiva åsikt, möjligen med en intern regel att alla asylsökande barn ska anses vara över 18 år tills motsatsen bevisats. Det kan vara en sådan regel som ligger bakom att handläggare gör bedömningar utan att över huvud taget träffat de asylsökande. I vissa fall har medicinsk åldersbedömning använts som komplement, dock utan att hänsyn tagits till den stora osäkerhetsmarginal som dessa har. Möjligheten till social åldersbedömning, med hjälp av lärare, gode män och annan personal, tycks inte ha tagits till vara.

Krav: Åldersbedömningar måste kvalitetssäkras och bli likvärdiga över hela landet. Kriterier och metoder för åldersbedömningar ska göras offentliga. JO:s rekommendationer att i osäkra fall utgå från uppgiven ålder ska följas. Det ska framgå av utredningen exakt vad som ligger till grund för åldersbedömningen. De som på dåliga grunder blivit uppskrivna i ålder måste få en möjlighet till ny åldersbedömning.

Asylskälbedömningarna måste kvalitetssäkras

Asylprocessen idag liknas ofta vid ett lotteri. Syskon med samma bakgrund kan bedömas helt olika. Det försämrade säkerhetsläget i Afghanistan, speciellt för hazarer, tycks inte tillåtas påverka de individuella skälen. Ingen hänsyn tas till (o)möjligheterna för nyanlända att försörja sig på ett hederligt sätt.

Krav: Asylskälsbedömningar måste kvalitetssäkras och bli likvärdiga över hela landet.

Rätt till tionde grundskoleår

Med tanke på de ensamkommande barnens ofta bristfälliga skolgång har de större behov av ett tionde år i grundskolan.

Krav: Rätt till ett tionde grundskoleår år bör ingå i rätten till fortsatt utbildning.

Rätt till högre studier

Ett arbete efter fullgjort gymnasium kommer alltid att vara ett lågbetalt arbete med små karriärmöjligheter. Det passar många av de ensamkommande. Men några är inte bara studiemotiverade utan också studiebegåvade. Att inte ta till vara detta blir ett resursslöseri efter flera års investering i dessa ungdomar.

Krav: De som kvalificerar sig för högre studier bör få uppehållstillstånd under motsvarande villkor som de som gäller för gymnasiestudier.

Ompröva de tillfälliga uppehållstillstånden

Att de tillfälliga uppehållstillstånden orsakat mycken oro med försämrade studieresultat som följd är väl omvittnat. Sveriges demografiska utveckling visar dessutom att vi behöver fler invånare i de aktuella åldersgrupperna. Om dessa ungdomar får permanenta uppehållstillstånd tar vi till vara de gjorda investeringarna och får arbetskraft i lämplig ålder.

Krav: Regeringen bör snarast ompröva de tillfälliga uppehållstillstånden med målet att minska i första hand de ettåriga tillstånden till förmån för de treåriga eller de permanenta tillstånden, även för dem som inte kommer att omfattas av lagen enligt nuvarande förslag.

Förenkla lagen

Enligt föreliggande förslag finns det åtminstone fem olika varianter av uppehållstillstånd i samband med gymnasiestudier. Det bäddar för missförstånd, oklarheter och olika tolkningar. Om syftet är att ensamkommande barn som börjat gymnasieutbildning ska få uppehållstillstånd tills de fullföljt den bör texten kunna revideras kraftigt.

Krav: Förenkla lagen så att den blir entydig och enkel.

Verka för humana regler inom EU

Förhandlingar om en gemensam flyktingpolitik inom EU pågår. Utgångspunkten lär vara att endast ettåriga uppehållstillstånd av asylskäl ska accepteras, med risk att mänskliga rättigheter åsidosätts. Om detta beslutas blir lagen om uppehållstillstånd för gymnasiestudier troligen överksam.

Krav: Att Sveriges förhandlare verkar för en mer human flyktingpolitik där varje land bibehåller rätten att utfärda längre och permanenta uppehållstillstånd av asylskäl.

Stockholm 9.1.2016

På grund av den korta remisstiden har aktivt godkännande inte varit möjligt att inhämta från samtliga undertecknare av uppropet *Stoppa utvisningarna av afghanska ungdomar!* Förslaget till remissvar sändes ut till undertecknarna den 7 januari 2017. När remissvaret inlämnas den 9 januari har ingen undertecknare valt att avstå från att ställa sig bakom texten, varför det kan antas att majoriteten av de drygt 6000 ställer sig bakom remissvaret.

Ingrid Eckerman*, allmänläkare, chefredaktör för tidskriften AllmänMedicin, Stockholm
Initiativtagare till uppropet

Lars H Gustafsson, barnläkare och författare, Lund

Meta Wiborgh, allmänläkare, Luleå

Bertil Hagström, allmänläkare, med.dr., Horred

Bengt Järhult, allmänläkare och debattör, Ryd

Mats Eliasson, professor i medicin, Umeå universitet

Töres Theorell, stressforskare, professor emeritus, Karolinska institutet

Christer Hogstedt, professor emeritus, arbetsmedicin, Karolinska institutet

Torbjörn Tännsjö, professor i praktisk filosofi, Stockholms universitet

Joachim Vogel, professor emeritus, välfärdsvetare, Stockholm

Stefan de Vylder, nationalekonom, Stockholm

Marita Eastmond, senior professor i socialantropologi, Göteborgs Universitet

Jan Halldin, psykiater och socialmedicinare, Stockholm

Jakob Lindberg, f.d. departementsråd, Stockholm

Cathrin Sjöström, församlingssekreterare, Stockholm

Pernilla Jalneskog, hälso/beteendevetare, Kungälv

Monica Lindh, distriktsläkare, Falun

Karin Fridell Anter, docent i arkitektur, Uppsala

Laura Purdy, barn- och ungdomsbibliotekarie, Luleå

*Statsrådsvägen 11, 12838 Skarpnäck

ingrid@eckerman.nu, eckerman@algonet.se 08 600 15 56, 070 55 73 193

Hemsida <https://stoppautvisningarna.blogspot.se/>